

En översättares glädjeämnen och vedermödor

AV ELISABETH GENELL STORM

Redaktionen bad Fantasternas idoga översättare att skriva ner sina tankar kring översättningen. När den så småningom nådde fram till Atlantis förlag någon gång på försommaren 2006 hade akademiledamoten och danmarkskännaren Knut Ahnlund i en recension just sablat ner en annan översättning av en gammal dansk klassiker. Vad var då naturligare för förlaget än att också be Knut Ahnlund titta på denna översättning. I texttrutan härintill kan man se resultatet.

När den projektglade Svågern ringer och säger ”nu har vi hittat någonting för dig att göra” – vad gör man då? Tackar ja med åtskillig tvekan. Att översätta en hel roman, dessutom en 150 år gammal roman, det lät rätt avskräckande. Men så var det ju från danska som jag gillar.

Först hade Svågern lockat mig med smärre översättningsjobb, kortare texter av Schack och av Peter Vedel för denna Avis. Liksom för att få mig tillvand.... Någon tillvänjning till danska språket behövde

jag knappast – i familjetraditionen finns fortfarande många danska uttryck som härrör från vår mormors ungdom i Mitt-Skåne, där en dansk konstnärlig familj var nära umgängesvännen. Och vistats i Danmark hade jag flerfaldiga gånger, inte så mycket för att träffa våra danska sysslingar som för att i mer än tjugo år vistas någon vecka eller ett par på den lilla ön Ærø söder om Fyn.

Och jag visste ju åtminstone vem Hans Egede Schack var. Men en hel roman?

Elisabeth Genell Storm blev fil kand 1959 i Lund i nordiska språk, litteraturhistoria och engelska. Hon var i många år bibliotekarie på Göteborgs stadsbibliotek och kom 1978 till Kungälv som biblioteks-/kulturchef. Hon har bl a recenserat barnböcker för Bibliotekstjänst och i Handelstidningen och tillhört Bibliotekstjänsts granskningsnämnd för vuxenböcker.

Knut Ahnlunds syn på översättningen i brev till Atlantis förlag.

Jag har ägnat ett par dagar åt läsningen av denna tolkning, har först läst den i ett svep, sedan jämfört den med den utgåva av originalet som 1948 kom i serien ”Danske Klassikere” under redaktion af Aage Marcus. Den senare är på 396 sidor, inklusive en inledning av Frederik Nielsen och några korta noter. Översättningen befinner sig nu på 176 täta A-4sidor. Den är för det första helt igenom korrekt, vidare är den förnuftigt och stilistiskt finkänsligt avvägd, med en viss gammaldags patina över dialoger, dagböcker och skildringar, men ändå inte stel eller svårtillgänglig för nutida läsare av yngre generationer.

20 juni 2006

Knut Ahnlund

Phantasterne damp ner i brevlådan en dag för fem år sedan. På den tiden hade jag ingen laptop och visste inte hur man fick maskinen att skriva danskt ø. Att en text kan vara så full av danska ø:n och æ:n, det hade jag inte lagt märke till när jag läste nordiska språk en gång på ett fjärran 50-

forts. nästa sida

tal i Lund. Men laptop fick jag genast låna av min syster, och sedan fanns det inga ursäkter utan bara att sätta igång. Ett bra danskt lexikon hade jag, och en strävsam make som villigt ilade till uppslagsverken och ledade efter konstiga begrepp som jag ideligen stötte på i boken.

Att översätta Phantasterne blev först min sommarsyssla i torpet, och sedan min vintersyssla hemma i Kungälv. Från torpet medförde jag hem fullskrivna block med ord, fraser och begrepp att slå upp hemma i "civilisationen". Där hade jag ju tillgång till Kungälvs stadsbiblioteks danska lexika, men framför allt Nordiska Folkhögskolans bibliotek som är hyggligt välförsett med danska encyklopedier och lexika, samt en dansk lektor som knäckte åtminstone en

svår formulering. Och utan Jens Chr. Andersens kommentar hade jag nog fått fler gråa hår än jag redan hade.

Jag mejlade texter av och an till Svågern som svarade med glada tillrop och mycken uppmuntran när jag höll på att krokna – mest för att historien tycktes mig så knepig. Det har ju fler tyckt, som framgår av det grundliga förordet till boken .

Jag tycker att bland det roligaste i Fantasterna är det parodiska avsnitt där Schack driver gäck med dåtidens floskulösa tidningsprosa. En av svårigheterna var att översätta en avsiktligt dålig, pompös hyllningsdikt till lika svassande och usel vers på svenska.

Länge grubblade jag över hur jag skulle hantera ett lustigt uttryck som jag aldrig hört förr: "Variatio delectat", sagde Fanden, han dansade i Glasbuxer." Ingenstans kunde jag finna glasbuxorna eller någon förnuftig förklaring till uttrycket, förrän jag av en slump kom att bläddra i Fredrik Ströms Svenska Ordstäv, som stod och tryckte helt tyst i bokhyllan. Där fanns det, som skånst ordstäv: "Ombyte förnöjer, sa fan när han dansade i glasbuxor".

Jag önskar alla presumtiva Fantastläsare mycket nöje och rekommenderar dem att läsa baklänges, d.v.s börja med Per Eric Mattssons efterord, och sluta med de danska akademiledamöternas lärda förord, där man får sig till livs de olika teorierna om bokens besynnerliga slut.